

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljno pošljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. O počitovanju pri računstvu. — Marka Fabija Kvintiljana govorniški pouk. — Botanični listi. — Narodno šolstvo v Rusiji. — V zadevi „zavez slovenskih učiteljskih društev“. — Poročilo o pošiljateljih itd. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — Natečaj.

 Z današnjo številko zvršuje „Popotnik“ prvo poluletnje svojega IX. tečaja. Zahvalujoč se vsem blagim podpornikom: sotrudnikom in naročnikom za njihovo naklonjenost, vljudno vabimo vse one predplatnike, katerim je naročnina potekla, da bi jo v pravem času obnovili. **Nujno pa prosimo vse one prejemnike lista, ki nam za letos še niso naročnine dopostali, ali jo še celo od prej dolgujejo, da se svojej dolžnosti v kratkem odzovejo, da zamoremo tudi mi svoje dolžnosti do tiskarne redno izpolnjevati.** Upravištvu.

O počitovanju pri računstvu.

(Spisal prof. L. Lavtar.)

(Konec.)

Otrok torej sešteva, in sešteva še dolgo, akoravno ga opozarjamo na krajši izraz, predenj preide na množenje. Množenje je abstraktna operacija in otrok potrebuje časa, predenj si ga popolnoma duševno prisvoji. Po sedajni metodi stavi se pa merjenje in delitev na nezrelo operacijo. Ni čuda, ako nastaneje preglavice, katere se hoče s telesnimi počitovalci odstraniti. Ako pa ima otrok množenje v svoji duševni oblasti, potem je tudi pot za merjenje in delitev oglašena. V kratkem času razume otrok čisto in vporabno merjenje popolnoma. In delitev, s katerim se pečamo po merjenju, zmaga otrok v dveh urah popolnoma. To ni izmišljeno, ampak dejansko izkušeno.

Že v prejšnjem sem omenil, da otrok zvezo med merjenjem, delitvijo in množenjem laglje in hitreje spozna, ako se poslužujemo počitoval, akoravno bi tega tudi ne bilo treba. In zato omaga moje računilo? Oglejmo si merjenje nekoliko natančneje, kako ga je obravnavati.

Pripravljalna vaja. Razstavi 2 koleščka na 2 dela. 2 kol. sta 1 kol. in kol., ali v dveh kol. sta 1 in 1 kol. Razstavi 3 kol. na 2 dela. 3 kol. so 2 k. in 1 k., ali v 3 kol. so 2 k. in 1 k.

Zdaj razstavi 3 kol. na 3 dele itd. itd.

Po takih pripravljavnih vajah sledi razstavljanje na 2 in 3 enake dele.

Razstavi 2 kol. na dva enaka dela. V 2 kol. sta 1 k. in 1 kol., ali v 2 kol. je 1 kol. 2krat.

Enako se postopa pri drugih primerih.

Ako se zveže konečno množenje z merjenjem, n. pr. $\cdot \times 2 = 4$, 2 v 4 je 2krat itd. dobi otrok merjenje popolnoma v svojo oblast. Podlaga merjenju je razstavljanje števil na enake dele. In ali res ni mogoče takega razstavljanja na mojem računilu pokazati? Nastavi n. pr. število 12 in sicer kakor je znano. Iz tega števila 12 moremo narediti 2 dela 6 in 6, in kako pa to na ruskem stroju?

Na njem naredimo 3 dele 6, 4, 2 in ne dveh, torej motimo duševno predočbo. Ako pa nastavimo zgorej 6 krogelj in spodej 6 krogelj potem ne nastavimo števila 12, ampak 2krat 6.

Z ozirom na delitev imamo omeniti isto.

Pomankljivosti, katere iščejo z ozirom na merjenje in delitev, izvirajo torej iz zmote.

Po kritiki v „Laibacher Schulzeitung“ pa ima aparat še slabe lastnosti, kakoršnih na drugih aparatih ne nahajamo.

„Ich kann die Wahl der Scheibchen anstatt der Kugeln nicht anders als eine unglückselige bezeichnen. Nur auf eine geringe Entfernung sind die mit Zwischenräumen aufgestellten Scheibchen einzeln wahrnehmbar, bei Berührung der Scheibchen ist sogar das Zählen derselben erschwert; und wenn ich noch hinzufüge, dass durch die Scheibchenform die Beweglichkeit der Zählobjecte stark beeinträchtigt und infolge dessen das selbstthätige Eingreifen des Schülers in den Unterricht — eine der wichtigsten Forderungen — sehr beschränkt wird, so glaube ich den Satz hersetzen zu dürfen: Durch die Nachtheile, welche die Wahl der Scheibchenform im Gefolge hat, wird die Summe der eigenen und der von der russischen Rechenmaschine übernommenen Vorzüge gänzlich aufgehoben“.

Na ta očitanja naj odgovarja skušnja, katero smo naredili z aparatom. Njegova naprava mi je že mnogo neprijetnosti provzročila. Najprej ima človek svoj križ z rokodelci. Vzemite popolnoma suh les, da se koleščki ne skrčijo na aparatu, se jim prav živo na sree poklada. In rokodelci delajo po svoji glavi in ne vzemó zahtevanega lesa. Mogoče je torej, da je imel aparat, kateri je g. poročevalcu v roke prišel to napako, ter da so koleščeki težko se premikali. Aparat, katerega imam za domačo rabo, aparat, katerega se poslužujejo prečastite šolske sestre v Mariboru v šoli in še drugi razposlani nimajo te napake, katera se pa lahko z okroglo pilo odpravi.

Otroci se poslužujejo aparata v šoli prav gladko. Ako nadalje povem, da otroci zadnje klopi v šoli, kjer jih je 80, vsako operacijo na aparatu ponavljati morejo, katero jim učiteljica pokaže, ali se mi more potem oporekati, da otroci niso operiranja zadosti razložili? Število 23 vidijo natanko tako, kakor si ga predstavljamo. Oni vidijo razločno 2 desetici, in tudi 3 kol. moremo v razločni razdalji nastaviti. Kakšne boljše razločnosti se pa še zahteva? In ali res mislite, da 10 krogelj na ruskem stroju v resnici vidimo?

Ne vidimo jih ne, mi le vemo, da je na vsakem dratu 10 krogelj. To pa tudi vemo na mojem aparatu, da je v 1 des. prostoru 10 kol., ravno tako v 2., 3. des. prostoru itd., in to zadosti. Množina se nam pokaže v predočbi na obeh aparatih zatemnela, ker se drugače pokazati ne more in moj aparat

ima prednost, da jo na njem zarad manjšega vidnega kota lažje prezremo. In ako nismo tesnosrčni in se ne pustimo preslepiti od večletnih vtisov ruskega stroja, ne bomo koleščka zarad tega zavrgli, ker ga ne vidimo. Da ga vidimo, pove nam en sam pogled na aparat; kdor ga videti ne mara, s tem se ve da ni pravde. Ker vidimo kroglo jasneje kot kolešček, zato se odrečemo koristi, katera izvira iz tvorbe višje jednote, zato raje poočitujemo tako, kakor se ne vjema z notranjo predočbo, zato raje notranjo predočbo motimo s poočitovanjem. Sploh pa moremo koleščke v prostoru 1—20 razprostreti čez 50cm dolgosti, česar bi pa jaz celo ne odobral. Za poočitovanje je nadalje trojičenje važno, ono ima svoj prostor od 1 do 30. Operacije čez ta prostor morajo se že bolj prepuščati duševnemu aktu. In za omenjen prostor moremo koleščke po 2cm razstaviti. Zdi se mi torej strah pred koleščekom tesnosrčen. Ako boste v šolah z aparatom pridno operirati začeli, dobro se privadili ga in ga vporabljali tako, kakor sem v prejšnjem razkladal, prepričan sem, da si pridobi aparat v kratkem mnogo prijateljev; se ve da predsodke morate odložiti.

V svoji brošuri sem vsakojake primere na aparatu poočitoval, to pa le zato, da sem pokazal občno porabljenost aparata in da sem še natančneje dokazal trditev: „Le ona računila veljajo za šolo, na katerih so računiki v eni sami vrsti“, ker le taka so sposobna vse računske primere tako poočitovati, kakor se razvijajo v naši duševni predočbi. Kedaj ima vnenjo poočitovanje umakniti se notranji predočbi, sem v prejšnjem pač pokazal.

Ako se bode g. poročevalec, ki se je proti mojemu aparatu izrazil, še prepričal na podlagi mojih računice, katere so v tisku pri Ig. pl. Kleinmayer in Fed. Bambergu v Ljubljani, kako lepo se more tako važno računanje z imenastimi števili na mojem aparatu poočitovati, rekel si bo: In vendar je metrično računilo tudi za nauk v šoli porabljivo.

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Poglavje 10.

Korist in metoda prednašanja.

Če se je deček v teh prvih vajah, ki same ob sebi niso malenkostne, ampak rekel bi udi in deli važnejih nalog, dobro vzgojil in izuril, bliža se že skoraj čaš posvetovalno in sodnijsko tvarino pričeti; pa preje nego pričnem to razpravljati, zdi se mi potrebno nekaj o umetnosti prednašanja (deklamovanja) sami povedati, ki je sicer izmed vseh umetnostij nazadnje bila iznajdena, ki je pa vendar zelo koristna. Kajti ona obsega skoraj vse tiste stvari, katere sem obravnaval, in nam kaže teoretske govore, ki so dejanstvenim zelo podobni. Zaradi tega je bila tako zelo slavljena, da se je premnogim zdelo, da celo sama zadostuje v izurjenje v zgovornosti. Saj se ne da nobena vrlina vsaj neprestanega govora najti, ki ne bi bila v zvezi s to govorniško vajo. Pa ta stvar je vzbog nemarnosti učiteljev tako propala, da ste bili med najvažnejšimi

vzroki propada zgovornosti prevelika prostost in nevednost deklamatorjev. A to, kar je po prirodnosti dobro, se da tudi dobro porabiti. Torej naj bo tudi tvarina sama, ki se v to svrhu izmisli, dejanstvenosti prav podobna in šolsko predavanje naj posnema kolikor je najbolj mogoče, one javne govore, v vajo katerih je bilo iznajdeno, kajti čarovnike, kugo, proroške odgovore, mačehe grozovitejše nego one v tragedijah in še več druge basniške tvarine bomo zastonj iskali pri sodnijskih obljubah¹⁾ in ugovorih. Kaj torej? Naj li nikdar ne dopustimo mladenčem teh neverjetnih in, da pravo zadenem, pesniških tvarin obravnavati, da se razvijajo, tvarine veselé in se tako rekoč nasitijo? Najbolje bo; pa taki predmeti naj bodo vsaj velikanski, visokoletéči, ne pa bedarije in za natančnega opazovalca smešni; če vže to mora biti, naj se deklamavec enkrat nasiti, med tem pa naj tudi ve, da — kakor se n. pr. štirinogate živali, če so se zelene klaje preobjele, s puščanjem krvi ozdravijo, in tako k oni hrani vrnejo, ki je za ohranitev močij primerna — da se mora tako tudi njemu nabuhlost zmanjšati in ves sprižen sok odpraviti, ako hoče zdrav in čvrst biti.

Inače se bo ona prazna nabuhlost pri prvem poskusu katerega koli pravega dela spazila. Oni pa, ki menijo, da vse deklamatorsko opravilo nima nobene zveze s sodnijskimi razpravami, gotovo še namena takih vaj ne previdijo. Kajti če za delovanje pred sodnijo ne pripravlja, je najbolj podobno ali vspehoželjnosti na odru ali divjemu kričanju na trgu. Kaj namreč pomaga sodnika pridobiti, katerega v šolskem prednašanju ni; pripovedovati, kar vsi kot izmišljeno poznajo; stvar dokazovati, o kateri ne bo nihče sodil? In tudi to je nepotrebno; a se razburiti in v kom jezo ali žalost vneti, ali ne bi bilo to zasmeševanje, ako se ne bi z nekaterimi vzgledi borbe navadili na dejanski boj in resnično pravdo? Ne bo li tedaj nobeden razloček med sodnijskim govorom in šolskim prednašanjem? Ako zaradi vspeha deklamujemo, nobeden. O da bi se mogla navada vkoreniniti, da bi prava imena rabili in bolj zapletene pravde v časih večega obsega izmislili, se navadno rabljenih besed manj izogibali, in ugodne šale vpletali! To so stvari, v katerih smo pred sodnijo novinci, naj se v drugih še tako dobro v šolah izurimo. Seveda, če teži prednašanje le za pohvalo, je treba nekoliko se po volji poslušalcev ravnati. Saj se tudi v onih prednašanjih, ki razpravljajo gotovo kaj istinitega, se pa v razveseljevanje ljudstva sestavljajo, kakoršni so panegiriki²⁾ in cela vrsta poveljalnih govorov, dovoljuje več okrasa porabiti in vso umetnost, ki se pred sodnijo večidel ne

¹⁾ Sponsio v privatnem pravu in zlasti v pravdi bila je stava, katero ste obe stranki pod tem pogojem sklenili, da jo tista plača, ki pravdo zgubi, in ta stava je bila prav za prav uvod v pravdo, ki je tekla o istinitosti trditev obeh strank. — Interdictum je ugovor gosposke med obema strankama, v katerem se nahaja ukaz, ki ima kako stvar braniti. Če stranka, katerej je bilo zaukazano, ni vbogala, se je pričela pravda, v katerej se je sodnik po dotičnem ukazu gosposke ravnal.

²⁾ Πανηγυρικός, panegyricus, je slavnostni govor pred zbranim ljudstvom (πανηγυρίς) v ta namen držan, da bi se vrlji čini slavili, domoljubje vzbujalo in ljudstvo za kako lepo idejo navduševalo. Pozneje so bili taki govori tudi v pohvalo posameznih oseb držani. Slavno znan je Isokratov panegirikos. Take vrste govori so se pa tudi Rimljanom prikupili; najlepši je panegirikus mlajšega Plinija, v katerem se ta mož cesarju Trajanu za konzulat zahvaljuje.

sme pokazati, ne samo očitno priznati ampak jo ljudstvu v to svrho sklicanemu pokazati. Torej mora deklamacija, ker je vzgled sodnijskih in posvetovalnih govorov, dejanstenosti podobna biti; ker pa obsega tudi nekaj poveljalnega, se mora nekoliko nalepotičiti. In to storé komiki, ki niti čisto navadnega govora ne rabijo, kar bi bilo neumetno, niti se od dejanstvenosti preveč ne oddaljujejo, vzbog katere napake bi se posnema pogubila; ampak oni krasijo naš vsakdanji govor z neko igralsko ličnostjo. Pa tudi tako nam bodo iz izmišljene tvarine nekatere neprilichnosti vzrastle, posebno zaradi tega, ker mnoge stvari negotove ostanejo, katere si po volji domišljujemo, n. pr. starost, vzmožnost, otroci, roditelji, moč celih mest, pravice, šege itd.; včasih sklepamo celó iz napačnih trditev. A o tem na svojem mestu. Pa če prav je namenjeno pričeto delo vzgoji govornika, vendar ne bom mimogredé stvari prav za prav šolstva tikajočih se prezrl, da ne bodo marljivi čitatelji ničesar pogrešali.

Poglavje 11.

Je-li teoretska znanost umetnosti potrebna?

Sedaj pride torej na vrsto oni del teorije, s katerim navadno tisti pričenjajo, ki prejšnje opuščajo; toda jaz vidim, da mi bodo nekateri takoj v začetku oporekali, po katerih mnenju zgovornost takih pravil ne potrebuje, ampak zadovoljni s svojo nadarjenostjo in z vsakdanjo in šolsko izurjenostjo, se našemu trudu rogajo po vzgledu celó slavnih učiteljev, izmed katerih je eden, menda vprašan, kaj je figura, kaj dovtip itd. odgovoril, da sicer tega ne vé, da pa se to nahaja v njegovem govoru, ako že k stvari spada. Drugi je odgovoril na vprašanje, je li slednik Teodorov¹⁾ ali Apolodorov: Jaz sem prijatelj „ščitoborcev“²⁾. Zares bolj bistroumno se ne bi bil mogel vloviti v priznanje svoje nevednosti. Pa ti imajo, ker so bili tudi zaradi prirojenih vrlin slavljeni in ker so mnogo spomina vrednega povedali, premnogo posnemovalcev svoje malobrižnosti za teorijo, prav malo svoje nadarjenosti. Zatorej se bahajo, da z gorečnostjo in krepko govoré; češ da pri izmišljenih tvarinah niso niti dokazi potrebni niti razporedba, ampak le velikanske misli, čim predrznejšé, tem bolje, da se dvorana s poslušalci napolni. Celó pri premišljevanju tvarine nimajo nobene metode, ampak v streho strmé pogosto več dni čakajo, ali jim se bode kaka velikanska misel v glavi izrojila, ali pa začnejo nerazumljivo mrmráje na vso silo teči kakor od bojne trombe nagnani, pa ne da bi besede izgovarjali, ampak še le iskali. Nekateri si osnujejo, predno so kako misel našli, uvodne obrazce, katerim priklopijo košček svoje zgovornosti; če pa po dolgotrajnem in hvalevrednem premišljevanju nobenega sredstva zveze ne najdejo, jih zavržejo in se poslužijo potem drugih in potem zopet drugih, ki

¹⁾ Teodor Gadarski iz Palestine je bil retor v prvem stoletju po Kr. in je, ko je kot prognanec na otoku Rodu živel, poučeval cesarja Tiberija. Tamkaj je tudi osnoval posebno šolo *Θεοδορεῖον* (Kvintil. III, 1, 18.) — Apolodor, retor iz Pergama, r. l. 104. pr. Kr. bil je v Apoloniji učitelj mladega Oktavjana, s katerim je v Rim prišel. Tukaj je vstanovil po načelih Azinija Poljona šolo, ki je bila Teodorovi ravno nasprotna.

²⁾ Parmularius je privrženec onih gladjatorjev, ki nosijo parmo — majhen okrogel ščit, kakor lahkooboroženci. Vprašani kaže svojo nevednost s tem, da ima retorja Teodora in Apolodora za gladjatorja.

so pa navadni in znani. Oni pa, ki nekoliko metode imajo, ne porabijo svojega truda za ves predmet ampak za posamezna mesta, in se ne ozirajo na celoto, ampak lovijo košččke, kakor jim baš v roke pridejo. Zatorej nima govor sklopljen iz različnih tvarin nobene prave zveze in je podoben spiskom dečkov, v katere vse spravijo, kar je bilo pohvaljeno v prednašanjih drugih. In vendar prednašajo, saj tako se navadno bahajo, važne stavke in dobre misli; pa to storé tudi barbari in robovi; in če to zadostuje, tudi ni nobene teorije govornišтва. (Dalje sledi.)

Botanični listi.

(Spisal Fr. Kocbek.)

V.

Na peščenatih tleh pašnika, kjer se imajo rastline zadovoljiti le s pičlim živežem, najdemo gadovca, volovski in pasji jezik iz rodú srhkolistnic, ki so vsi več ali manje ščetinasti ali kocinasti.

Navadni gadovec (*Échium vulgare L., gem. Natterkopf*) ima do 1m visoko steblo in suličaste liste. Veliki cveti so začetkoma rožnorudeči, pozneje lepo modri, redkoma beli; stojé v enostranskih klasih. Cvetna cev je krajša od čaše, prašnikov 5.

Zdravilni volovski jezik (*Anchusa officinalis L., arzneiliche Ochsenzunge*) je tudi poln kratkih, trdih lasecv. Pritlični listi so dolgi, stebleni krajši, suličasti ter proti vrhu vedno manjši. Enostranski grozdi se mej evetenjem podaljšajo. Cveti so temnomodri.

Redkeje raste **zdravilni pasji jezik** (*Cynoglossum officinale L., arzn. Hundszunge*). Temnorudeči cveti so tudi v enostranskih grozdih. Cvetni peclji so kratki brez krovnih listov. Plod je kloščat (klettenartig) z vzvišenim robom. Vsa rastlina smrdi ter je na sumu, da je strupena. V Turingiji preganjajo s pasjim jezikom podgane, katere neki ne morejo prenašati njegovega smradu. Ako deneš pasji jezik tja, kamor rade hodijo podgane, pobegnejo vse. Dobro je pa tudi, da o tem opomniš soseda, ki se lahko na jednaki način odkriža sitnih živalic.

Bolj v senčnih krajih pašnika in tudi v svetlih gozdih zapazimo **zdravilno tičje seme** (*Lithospermum officinale L., arzn. Steinsame*). Podobno je nji v nemu tičjemu semenu, le je bolj vejnato in sploh močnejše, večje. Cveti so rumenkasti ali zelenkastobeli. Plod je trd. bel in gladek.

Poglejmo še v plitev potok, ki je tu in tam razširjen v male mlake. Razni cveti molé iz vode. Tam zagledaš **plavajoč skrakon** (*Potamogeton natans L., schwimmendes Laichkraut*), katerega dolgopeceljnat, jajčasti ali podolgati, debeli listi plavajo na vodi. Potapljeni listi so tanši in ožji. Valjast in gost klas, ki molí iz vode, nosi mnogo malih cvetov; perigon ima 4 luske in 4 prašnike.

Prav blizu je še **kodrast skrakon** (*Potamogeton crispus L., krauses Laichkraut*), ki ima premenjalne, tanke, podolgate liste, katerih rob je valovito zasukan. Vsi listi so pod vodo. Mali klasi imajo 3—6 cvetov.

V družbi omenjenih skrakonov raste še **klasnat jezerolist** (*Myriophyllum spicatum* L., *ährenblüthiges Tausendblatt*), ki ima svojo koreniko v blatu na dnú potoka kakor skrakoni. Steblo sega le do površja vode ter je tudi vejnato. V kolobaru stojè po 4 listi, ki so na mnogo zeló tankih nitim podobnih delov razdeljeni. Tanki klas je vrh stebela ali vej ter gleda iz vode.

Mej razno zelenjavo, ki bujno raste ob bregu ali sredi potoka, vidimo še **vejnato ježico** (*Sparganium ramosum* L., *ästiger Igelkolben*), ki ima do 6 dm visoko steblo, zgorej z več vrhin, katerih vsak nosi 6—12 moških glavíc grahove velikosti, pod tem pa več ženskih glavíc.

Ravno tam najdeš še **bobovnika** (*Veronica Beccabungo* L., *Bachbungen-Ehrenpreis*), katerega steblo je debelo in mesnato. Kratkopeceljnatí listi so jajčasti ali podolgasti, topí, narezano-napiljeni. Mali modri cveti sedé na nasprotnih grozdih, stoječih v pazušicah.

Po vodi pa plava **mala vodna resa** (*Lemna minor* L., *kleine Wasserlinse*), od koje je voda časi vsa zelena. Lepa rastlinica ima široko-jajčaste, 3—5 mm dolge liste, po 3—4 priklopljene, ki imajo spodej tanko vlakno za koreninico.

Ko smo pri potoku zasledovali vodne rastline, pogledjmo še na bližnji travnik.

Takoj zapazimo obilico **gorske detelje** (*Trifolium montanum* L., *Berg-Klee*). Ima trojnate liste, katerih lističi so podolgasto-suličasti, spodej kocinasti ter bodljivo zobati. Beli cveti so v 1—2 glavicah vrh stebela.

Tudi **bledorumena detelja** (*Trifolium ochroleucum* L.), je blizu. Podobna je travniški detelji, le da so jajčaste glavice bledorumene, kocinasta čaša pa ima 10 žil.

Od škroboteca našli pa smo celó 3 vrsti: a) **veliki škrobotec** (*Rhinanthus major* Ehrh., *grosser Klappertopf*), ki ima blede krovne liste in moder zob v zgornji ustnici, b) **kosmati škrobotec** (*Rhinanthus hirsutus* All) je podoben velikemu, le da je kocinast in c) **mali škrobotec** (*Rh. minor* Ehrh.), ki je najbolj razširjen in dobro znan.

Šolnici device Marije (*Lotus corniculatus* L., *gem. Hornklee*) ima trojnate liste z velikimi stranskimi listi. Zlatorumenih cvetov je 5—6 ali dvakrat toliko v kobulu. Vsa rastlina je gola, časi pa kocinasta, koja povrst se potem imenuje: **var. hirsutus** Thuill.

Rumene cvete nalik prejšnim ima še **travniški čistnik** (*Lathyrus pratensis* L., *Wiesen-Platterbse*). Listi imajo 1 par ozko-suličastih lističev in rogovilasto ročico. Stranski listi so veliki, široko-suličasti, na pol puščičasti. Cvetni peclji daljši od listov, grozd sodrzuje 6—10 živo rumenih cvetov.

Mej žitom cvetè pa **enojuolist čistnik** (*Lat. Nissolia* L., *einfachblättrige Pl.*), kjer je listni pecelj v dolgo-priostren, suličast list spremenjen, stranski listi jako mali. Dolgi cvetni peclji imajo po 2 bledo-rudeča cveta. Dolgi strok je raven, nekoliko kosmat. Ta čistnik se nahaja redkeje.

Na ónem vlažnem travniku opazimo še **gadovčevolisto zvončico** (*Campanula Cervicaria* L., *natterkopfbliättrige Glockenblume*). Ta zvončica je zelo kocinasta, ter ima 0.6—1 m visoko steblo. Listi so podobni gadovčevim. Modri cveti sedé v vrhnih in stranskih glavicah. Raste v Gotovljah, pri Ptúju in Rogatecu.

Lepa rastlina je še **gomiljast oslad** (*Spiraea Filipendula L., knollige Spierstaude*). Korenika ima na koncu tankih korenin gomolje. Listi so dolgi, pèrnati, z mnogimi, malimi, podolgastimi lističi, ki so globoko napiljeni. Stranski listi so široki in s listnim peeljem zarasli. Beli cveti v latu.

Omenimo še **plazeč petoprstnik** (*Potentilla reptans L., kriechendes Fingerkraut*), ki ima plazeče stoblo in velike zlatorumene cvete. Cvetnih lističev je 5.

Narodno šolstvo v Rusiji.

IV.

Ponavljalne (nedeljske) šole in narodna čitanja. Narodna šola ne more dati vsa potrebna znanja za življenje, ona ne zamore privedi učenca na to stopnjo vsestranske naobrazbe, da bi se mu ne bilo treba tudi potem, kadar se on nahaja vže na potu samostojnega, praktičnega življenja, se učiti, razširjati svoj umstveni krog, to je se sam izobraževati. Ona ima le probujati in enakomerno razvijati duševne zmožnosti otroka in mu dati sredstva k daljnemu samoobrazovanju. Da bi pa narod napredoval tudi po dokončanem šolskem poduku v umstvenem in moralnem oziru ter ne pozabil še ta znanja, koja si pridobi v šolah, morajo skrbeti država in občestvo za pripomočke, sposobne služiti tej zadevi.

Vže s prvim pojavom narodnega šolstva so v Rusiji začeli premišljevati o tem, da učenci ostavivši šolo lahko črez nekaj let pozabé v njej prisvojena si znanja ter postanejo zopet brezgramotni, in o tem, kako bi se ta nedostatek narodnega obrazovanja z najboljšim vspehom odstranil. Najpred ustremili so šolski dejatelji svoj vzor na ponavljalne (nedeljske) šole; posebno se je trudil iskreni prijatelj naroda in marljivi pedagog, baron Korf, da bi se one povsod v Rusiji uvele. Po njegovem mnenju naj bi v nedeljskih šolah mladi ljudje ponavljali predmete narodne šole, pa tudi po možnosti si razširjali krog svojih znanosti; učitelj nedeljske šole naj bode narodni učitelj, kojemu se ima davati za ta trud posebna nagrada. Baron Korf izdelal je podrobna pravila in učni plan za te šole. Sploh je njemu kakor tudi drugim bila v tem delu pred očmi prislovica: „ponavljanje je mati znanja.“

V mnogih okrajih so posledovali idejo barona Korfa ter so uveli nedeljske šole, od katerih še sedaj mnoge obstojé. Pa skoro so se pojavili tudi protivniki nedeljske šole, ki so začeli se prav energično bojevati proti njej. Argumenti, koje ti protivniki posebno naglašajo, so sledeči: 1. Nedeljska šola stane gledé na vspehe preveč (najmanj 50 rubljev za zimo). 2. Ona razpolaga s prekratkim časom (zimske nedelje), da bi se dalo vse dobro in vsestransko ponoviti in še kaj potrebnega priučiti. 3. Nedeljske šole obiskujó le mladi, nedorasli ljudi; (odraslih mužikov k temu siliti ne moremo), a ti črez nekaj let tudi ponovljeno lahko pozabé; tedaj bilo bi potrebno zopet ponavljati in tako naprej. Moglo bi se na tak način zgoditi, da bi dedec in vnuk sedela skupaj v nedeljskej šoli. 4. Mužik se ne nauči čitati radi čitanja, ampak zato, da bi črpal iz knjig koristna, jemu potrebna znanja. Čemu bilo bi tedaj vedno ponavljanje osnovnih

predmetov narodne šole? Nedeljka šola je redko kedaj v stanu razširiti svoj učni plan in se v povoljnjej meri ozirati na specialne potrebe naroda.

Po priznanju protivnikov bila bi vendar nedeljska šola v takem kraju, kjer se še ne nahaja dolgo zemška šola, popolno na svojem mestu ter bi mnogo koristila delu narodnega obrazovanja. V takih krajih je vedno dosti mladih ljudi, koji želé se učiti in ti bi si lahko v nedeljskej šoli pridobili vsaj nekaj znanja in se izurili v osnovnih predmetih narodne šole. — V zameno nedeljskih šol predložili so jih protivniki narodna čitanja in šolske knjižnice. Ta sredstva, jako važna za narodno obrazovanje, ne stojé tak drago, a prinesó razmerno ljudstvu več koristi; njih se lahko vsak odrasli na svoj prospeh svobodno poslužuje. Idejo o nedeljskih šolah so, kakor je vidno, v Rusiji večidel opustili, a poprijeli so se živahno vstanovljenja šolsko-narodnih knjižnic in uvedanja narodnih čitanj v zemskih šolah. Narodno čitanje ne dela učitelju toliko truda, ker ga v tem opravilu pod njegovim nadzorom lahko drugi nadomestujó ali pa zdatno podpirajo. Ono ima še to dobro stran, da podava potrebna znanja in nauke tudi negramotnim ter narod z vspehom oddrzuje od krčem, v katere ruski mužik po nedeljah in praznikih kaj rad zahaja. Povsod, kjer so nazvana čitanja uvedjena, se opazuje jih blagi vpljiv na ljudstvo.

Narodna čitanja so po nedeljah in praznikih in trajajo okolo 2 uri. Čas določi učitelj oziraje se na to, kadar imajo ljudje za to potreben čas; najlože se to zgodi popoldne, po večernicah. Narod zbere se v določenem času v učilni. Čitanje navadno učitelj razdeli na 2 oddelka. Najprej on čita o kakem resnem predmetu, n. pr. izbere si katero stroko poljedeljstva ali gospodarstva, sliko iz zgodovine, geografije, prirodoslovja, zivotopis itd., a potem prečita kak manj utrudljivi, bolj zabavni umotvor (pripovedko, basen, pesem). Prvi oddel ne sme trajati nad eno uro, a za njim ima nastopiti kratek odpočitek. V tem času se pojó cerkvene ali narodne pesmi ali pa se razgovarjajo navzoči v drugih stvareh, tikajočih se domačega in občinskega življenja. Pri tej priložnosti zamore učitelj marsikaj občanom razjasniti, tudi jim razne šolske potrebe na srcé položiti. Povest (II. del.) prečita lahko kateri boljših učencev; tudi veroučitelj, čitaje kak odlomek ali zivotopis iz cerkvene zgodovine, včasi nadomesti učitelja.

Narodno čitanje ne sme biti samo suhoparno predčitanje izbranega predmeta, ampak tudi prosta beseda učitelja z občani o njem. Dopusti se naj, da tudi kmeti odkrito izjavé svoja mnenja in misli o prečitanem, a učitelj ima potem kriva mnenja razjasniti in razne predrazsodke razsejati; to bistri duh in vadi človeka, da zna samostojno se izražati o čitanem predmetu, da tudi sam zamore z razumom in s koristjo čitati knjige. Predčitani umotvor mora biti kratek, zakončen, pa vendar dovolj podroben in prost; vzamejo se tedaj vedno z ozirom na potrebe naroda le odlomki iz raznih znanosti, zivotopisi, kratke pripovedke.

Takih za narodna čitanja pripravnih knjig je vže mnogo, ker se v Rusiji za narod izdajajo navadno male knjižice; učitelj jih vzame iz šolsko-narodne biblioteke. Ni ravno potrebno, da bi morali pri vsakem čitanju biti vsi občani navzoči, kar tudi radi premalega prostora ni mogoče, kajti vsak neprisoten si lahko prečitano knjigo iz šolske knjižnice izposodi na dom. Tečaj narodnih

čitanij učitelj po svojej uvidljivosti in danih okolščinah razdeli in razširi na več let. Čitanje se nazorno objasnjuje sè slikami, ako so one pri šoli; v posledni čas po nekod tudi vporablajo primerne meglene slike; aparat za to, ako ga nima šola, si učitelj izposodi.

Iz poročil zemstev o šolstvu je razvidno, da so narodna čitanja jako priljubljena in da jih narod rad v obilnem številu obiskuje; najbolj razširjena so v učebnih okrogih Vilenskem in Kijevskem. Narodna čitanja v zvezi s šolsko-narodnimi knjižnicami tedaj lahko zamené nedeljske šole; sicer ona ne razširjajo gramotnost, pa vendar uspešno širijo znanja in v moralnem oziru jako blago vplivajo na narod.

S. M.

V zadevi „zaveze slovenskih učiteljskih društev“

Osnovni odbor „zaveze“ dobil je še nastopni pismi, v katerih javljate dve učit. duštvu svoj pristop k nameravani „zavezi“:

„Slavno celjsko učiteljsko društvo!

Podpisani naznani v imenu društva, da je „Ormoško učiteljsko društvo“ v seji, dne 3. aprila t. l. sklenilo k zvezi slov. učit. društev pristopiti in sicer s pogojem, da je sedež na Štajerskem“.

Za društvo:

Anton Eberl jun. m./p.,
zapisnikar.

* * *

„Slavno celjsko učiteljsko društvo!

Veseli me, da imam slavn. učiteljskemu društvu naznaniti sklep „Savinjskega učiteljskega društva“ od dne 8. marcija t. l., vsled katerega društvo zadovoljno pristopi k nameravani „zvezi slovenskih učit. društev“. — Želeti je le, da bi se ta zveza prej ko mogoče oživela, ter nam bila krepka podlaga v daljno razvijanje narodnega šolstva in učiteljstva, zato, ker časi so resni in potrebujemo složnosti in edinosti. Z odličnim spoštovanjem

Št. Pavel. 25. maja 1888.

Josip Vidic m./p.,
t. č. predsednik.

Poročilo

o pošiljatih za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogiškega društva v Krškem.

(Dalje.)

Towarzystwo pedagogiczno v Lvovu nam je poslalo:

1. Pie-wsza książka polska do czytania dla szkół przemysłowych. Kurs wstępny. 1886. Cena 40 kr.
2. Druga książka polska do czytania. Kurs ogólny. 1887. Cena 60 kr.
- 3, 4, 5. Fr. Próchnicki i Rom. Starkel. Polska książka do czytania dla szkół wydziałowych i wyższych klas szkół ludowych. Tom. I. Dla klasy piątój. 1886. — Tom. III. Dla klasy siódmej. 1887. — Tom. IV. Dla klasy osmój. 1886.
- 6, 7, 8, 9. Jan. Czubski: Śpiewnik polski dla ochronek szkół ludowych i wydziałowych. Cześć I., dla ochronek i klasy I., wydanie drugie, 1886, — cześć II., dla klasy II. i III., 1881, — cześć III., dla klasy IV., V. i VI., 1882 — cześć IV., śpiewy kościelne, 1886.
10. Jul. Selingerowa: Z'emie polskie. Lekcyje geografii. 1876.
11. K. Benoni i Luc. Tatomir: Krótki rys geografii do użytku szkolnego. Wydanie 3. 1886.
12. Rom. Starkel: Nauka prowadzenia ksiąg i korespondencyi przemysłowej 1885.
13. Pisma Andrzeja Józefczyka. I. Listy pedagogiczne brata do siostry. Wyd. 2. 1888.
14. Joz. Bakowski: 20 lekcyj do nauka historyi naturalnej.

15. Ed. Madejski: Gimnastyka w szkołach ludowych. Z 8 tabl. litogr. 1879.
 16. W. Boberski: Najważniejsze sposoby uszlachetniania drzew owocowych.
 17. Józef Ignacy Kraszewski, jego życie i zasługi. Wyd. 2. z portretem. 1887.
 18. L. Tatomir: Ślady Króla Jona III. w kraju naszym. 1883.
 19. L. Tatomir: Apostołowie słowiańscy ss. Cyryl i Metody. 1885.
 20. Zygm. Sawczynski: Ksiądz Felix Dupanloup, biskup orleański. 1879.
 21. Przepisy dla nauczycieli szkół ludowych, pospółtych i wydziałowych. 1887.
 22, 23, 24, 25. Szkoła. Tygodnik pedagogiczny. Organ „Towarzystwa pedagogicznego“.
 Pod redakcyą Bol. Baranowskiego. 1884. — Pod redakcyą Lud. Dziedzickiego. 1885. —
 Pod redakcyą Rom. Starkla. 1886, 1887.
 26. Dr. Ant. Sieradzki: Naucyciel wobec nagłych wypadków chorobowych u dzieci
 (W. Adler „Der Lehrer als Arzt“). 1887.
 27. Miecz. Baranowski: Hygiena popularna. Tarnów. 1886. Nakładem autora.
 28. Miesz. Baranowski: O powietrzu. Tarnów, 1883. Nakładem autora.
 29. Biblioteka dla młodzieży.
 Tomik I. Wład. Bełza: Dzieci i ptaszki. Wyd. 2., 1886.
 30. „ II. R. Starkel: Gawedy dziadunia. Wyd. 2., 1886.
 31. „ III. Zdz. Onyskiewicz: Piesn o szkole. 1881.
 32. „ IV. Fr. Waligórski: Reka opatrznosci. Wyd. 2. 1886.
 33. „ VI. Jw. z Berłóch: Jak dójty do bohactwa? 1882.
 34. „ VII. R. Starkel: Szanuj ojców spuściznę! Wyd. 2. 1887.
 35. „ VIII. Józ. Bakowski: Obrazki z życia zwierząt pożytecznych. II. Ptaki 1882.
 36. „ IX. R. Starkel: Opowiadanie o królu Janie Sobieskim. Wyd. 2., 1886.
 37. „ X. Jul. Starkel: Czerwony kapturek. 1883.
 38. „ XI. Wł. Nowicki: Na leńmiej mieczkaniu. 1883.
 39. „ XII. Jw. z Berłóch: Pód żurawnom. 1883.
 40. „ XIII. Joz. Bakowski: Obrazki z życia zwierząt. Nasze gady i płazy. 1883.
 41. „ XIV. Jw. z Berłóch: Seme syroćin. 1883.
 42. „ XV. A. Rogala: Tadeusz Kościuszko. 1884.
 43. „ XVI. Jw. z Berłóch: Zolotyj krestyk. 1884.
 44. „ XVII. Jul. Starkel: Lacerta i bufo. 1885.
 45. „ XVIII. Jul. Starkel: Po obłokach. 1885.
 46. „ XIX. W. Hiblowna: W tatarskiej niewoli. 1886.
 47. „ XX. Jul. Starkel: W szarěj godzinie. 1887.
 48. „ XXI. Szezсны Zahajkiewicz: Dwie bańnie. 1887.

Iz tega je razvidno plodovito delovanje poljskega „Pedagogiškega društva“ v Lvovu, na čemur mu čestitamo iz dua srea in želimo mnogo vspeha in vstrajnosti. G.

(Dalje sledi.)

Ocene.

Theoretisch-praktische Anleitung zum **Gebrache des Lesebuches** in der Volks- und Bürgerschule. Za učiteljske pripravnike, učitelje in učiteljice spisal Karl Schubert. Dunaj 1888. V založbi Morica Perlesa. Cena 3 gld. 30 kr.

Najvažnejši predmet v ljudski šoli je jezikovni pouk. Opira se v prvi vrsti na dobro berilo. Tako berilo ima biti podloga tudi vsemu stvarnemu pouku. A tvarina, nabrana v berilu, bila bi večinoma mrtva, ko ne bi je znal spreten učitelj oživiti in učence navajati, da s pridom rabijo berilo. Najtežja stran berila je vsakako jezikovna, ker pri taki obravnavi je treba učitelju dokaj vaje in izkušnje. Te pa mu največkrat nedostaje, zato mu je treba dobrega navoda, po katerem se lahko ravna pri svojem poučevanju. Za slovenska berila še vedno pogrešamo takih navodil in razklad. V nemščini pa je izšlo že precejšnje število takih knjig ki pa se večinoma ozirajo na berila izvenavstrijska. Zato se je potrebno zdelo g. K. Schubertu, da spise tudi za avstrijska berila zgoraj navedeni navod. — Knjiga se deli na dva dela; prvi del obsega na 228 straneh obravnavo, drugi pa na 221 straneh uporabo berila. Kot pojasnilo se oslanja vsak odstavek na praktične primere brez ozira na to ali ono uvedeno berilo. Tako poučilo o metodičnem obdelovanju beril je torej mogoče tudi slovenskim učiteljem z največjim vspehom rabiti, kajti naša berila se glédé tvarine bistveno ne razlikujejo od nemških, metodika pa ostane pri teh in onih bistveno jednaka. Zato priporočamo to prekoristno in velezanimljivo knjigo vsem našim učiteljem, kateri hočejo berila tako obdelovati, da bodo imeli učenci kako praktično korist od njih. Zlasti pa ne bi je smela pogrešati nobena učiteljska knjižnica.

Pred sabo imamo nemško knjigo: „Die Anwendbarkeit“ der Herbart-Ziller-Stoy'schen didaktischen Grundsätze für den Unterricht an Volks- und Bürgerschulen. Spisal jo je vodja meščanskih šol v Geri, dr. Friderik Bartels. Dobiva se pri založniku R. Heroséju v Wittenbergu.

Ta knjiga zasluži, da bi se med učiteljstvom razširila, ker mirno in stvarno preiskuje „Herbart-ove nazore“ o vzgoji ter dokazuje pomanjkljivost Herbart-ove psihologije, zatrjujoč, da se razvrstitev poučne tvarine po „Herbart-Ziller-jevih“ načelih v navadni ljudski šoli nikakor ne more izvesti. Po našem mnenju nam Herbart-ova pedagogika ne nudi nič novega. — Cena knjigi: 2.40 M. —r.—

Slikovna biblija. Četrdeset prizora najvažnijih dogodjaja staroga i novoga zavjeta. Založba B. Herder-ova v Freiburgu na Badenskem. (Na Dunaju, I., Wollzeile, 33. Cena v mapi 15 mark (9 glid. 30 kr.)

Herder-jeva knjigarna zalaga v veliki meri knjige in učila za veronauk. Te slike oživé jako pouk v svetem pismu, ki je najpriljubljenější del krščanskega nauka. One sicer niso tako umeteljno izpeljane, kakor slike iz biblije iz katehetske zaloge, katere so dobile nekatere šole pred leti brezplačno iz c. kr. zaloge šolskih knjig. Ali za rabo v ljudskih šolah ustrezajo svojemu namenu s svojimi živimi barvami, katere takoj opozore učencevo oko, da si ogleda moment, katerega predstavlja zdaj ta zdaj druga slika. Te slike imajo napise v českem, poljskem in hrvatskem jeziku. Zato so tudi brez premembe teksta prav primerne za slovenske šole. Po § 71. šolskega in učnega reda to učilo ni ravno predpisano, a slehern učitelj veronauka bode vesel, ako ima šola tudi slike biblijske. Naj v tej zadevi tudi kateheti podpirajo šolo in svoje nauke. L.

Dopisi.

Iz Žalca. Celjsko učiteljsko društvo imelo je dne 7. junija t. l. svoja mesečno zborovanje. Ob 11. uri otvoril prvosednik zborovanje. Tajnik prečita zapisnik, ki se odobri. Pogovor o pravilih „zaveze slov. učit. društev“ izostane, ker navzoči vso zadevo popolnoma prepusté osnovalnemu odboru „zaveze“. — Na to prečita prvosednik dopis „Savinjskega učit. društva“, katero naznani, da radovoljno pristopi k „zavezi“.

Ker je g. A. Brezovnik bil zadržan vdeležiti se zborovanja, govoril je g. A. Gradišnik o „verstvu in npravnosti“. Za zanimivo razpravo žel je odbornik zaslužno hvalo ter na željo društvenikov obljubil, da pošlje óni govor „Popotnik-u“ v objavljenje.*)

K zadnji točki dnevnega reda oglasi se g. Fr. Kocbek ter šiba malomarnost nekaterih članov, katero so pokazali povodom izleta v Šmarje, dne 3. maja. Žalostno je pač, ako se mnogo društvenikov odtegne priliki. seznaniti se z novimi tovariši ter prebiti v njih društvu par veselih uric. in baš takih, kakoršne smo doživeli v Šmarju med ljubeznjivimi kolegi. A tudi krasna učila šmarijske šole, katera je izdelal g. nadučitelj Jurkovič, zanimala bi marsikaterega, za jedno bi se pa prepričal, v koliki meri zamorejo taka izborna izdelana učila pospeševati pouk. Sploh kratko rečeno, vsakemu bodi žal, kdor se ni vdeležil izleta. — V isti zadevi govori še g. A. Gradišnik, ter konečno predlaga, da naj društvo takej odpošlje zahvalo „šmarijsko rogaškemu učit. društvu“ za preprijazen vsprejem, skazano gostoljubnost in kolegijalnost. Predlog se enoglasno vsprejme ter naroči odboru, da ga izvrši. — Društvu je na novo pristopil g. A. Krener iz Dola.

F. K.

*) Tako je prav!

Uredn.

Iz Krškega. Pedagogičsko društvo je zborovalo dne 3. maja t. l. v Kostanjevici v ondotni šoli v pričo obilnega števila učiteljev in drugih razumnikov. Po presrčnem pozdravu g. predsednika Fr. Gabrška preide se na dnevni red. Prečita se zapisnik zadnjega zborovanja in rešijo se nekatere društvene zadeve, kot: kako naj se praznuje štiridesetletnica vladanja našega presvetlega cesarja, pravila zveze slovenskih učiteljskih društev i. dr. Potem razpravlja gospod Lapajne o vzgoji s posebnim ozirom na srednji stan, povdarjajoč potrebo posebnega vzgojnega navoda za ta stan, kar naj bi izdalo sčasoma „Pedagogičsko društvo“. Na to je govoril g. Abram o sadjereji ter razkladal način, kako naj pospešuje učitelj to prekornostno stroko kmetijstva. Obema izvrstnima govoroma so sledili poslušalci z velikim zanimanjem. — Izmed nasvetov omenjam onega g. Bezljaja, vsled katerega se odpošlje na vis. c. kr. poučno ministerstvo prošnja, naj se pri imenovanju okrajnih šolskih nadzornikov ozira v prvi vrsti na popolno teoretično in praktično strokovno sposobnost. — Odboru se nadalje naroči, naj primerno ukrene gledé prošnje na presl. deželni zbor kranjski o zadevi ureditve učiteljskih plač. — Ko se še ukrene, kar je treba gledé izdanja Pedagogičskega letnika, zahvali se g. prvosednik vsem, zlasti gg. gostom prav iskreno za vstrajanje in zanimanje in sklene zbor s trikratnim „Slava-klicem“ na presvetlega cesarja.

Od štajersko-hrvaške meje. V odboru „Hrvaškega Sabora“ pričela se je 26. maja pretresati osnova novega šolskega zakona za Hrvatsko in Slavonijo. Doslej obstoječi šolski zakon sklenil se je l. 1874. Z njim so bili osobito Srbi nezadovoljni. „Popotnik“ se vé ne more čitateljev svojih popolnoma seznaniti z novo osnovo. A nekaj važnejših točec naj za danes vendar navedemo, vse drugo prepuščajoč na kasneje, ko postane osnova zakon.

Načrt novega šolskega zakona razpada na sledeče oddelke: 1. obće ustanove, 2. o nižoj (občoj) pučkoj školi, 3. o višoj (gradjanskoj) školi, 4. o učiteljskih školah, 5. o produžnom (podaljšanem) obrazovanju učitelja, 6. o privatnih školah, 7. o učiteljih na javnih pučkih školah, 8. o upravi pučkih škola, 9. prelazna in zaglavna ustanova.

§ 2 deli ljudske šole v niže in više (mestne, fakultativne). — Po § 6 mora biti učitelj ljudske šole one vere, kateri pripada mladina, a v mešanih treba ozirati se tudi na manjšino. — V § 11–13 ustanavlja se, da učne osnove in šolske knjige kakor doslej predpisuje deželna vlada, za konfes. šole pa jih samo odobrava. Po § 14 so izpiti v ljudski školah samo na koncu šolskega leta.

V § 17 izraženo je, da traja dolžnost šolskega obiskovanja vsakdanje šole 5 let, a ponavljalne 2 leti. Za krajne okolnosti (osobito v mestih) bode se po možnosti napravil V. razred z obširnejo učno osnovo.

V § 66 in 69 vdarjen je višim ljud. (mestnim) šolam novi smer, po kojem se bode v njih razen občnega obrazovanja pospeševalo tudi specijalno znanje v obrtni, gospodarstveni in trgovinski stroki.

„Preparandija“ bode se odslej priličneje imenovala „Učiteljska škola“ s 3 leti, katerih zadnji 2 leti ste namenjeni največ praktičnim vajam. Poleg tega bode se v moških učiteljskih z matematiko spojilo geom. risanje, a s prostoročnim risanjem še modelovanje, ker se bodo isti predmeti v rokodelskih, mestnih in strokovnih školah zlasti negovali. Za pripravnike grško-iztočne vere je pri veronauku vpeljana še čitanje in tolmačanje cerkveno-slovanskih knjig, pri posvetnem petju pa še cerkveno.

Izpiti bodo se polagali kakor pri nas, na koncu 4. leta izpit zrelosti, po dveh poskušnih letih pa izpit sposobnosti. Izpit za mestne šole napraviti je po onem za ljudske šole.

Namesto dosedanjih nadaljevalnih tečajev za učitelje vpeljali se bodo strokovni. Županijska učit. zborovanja (pri nas uradne konference) vrše se vsako 3. leto.

Kaj neprijetno bode hrvaške učiteljice dirnul pak § 146, ki se glasi: u da (omoži) li se koja učiteljica, smatrat će se, da se je dobrovoljno službe odrekla. S tem vpelje se novi cölibat za hrvaške učiteljice.

Kakor v obče noben načrt novega zakona ni in ne more biti popoln, takó tudi osnova omenjenega šolskega zakona ima mnogo nedostatnosti. Dolžnost je torej vsakega učiteljstva, da opozori zakonodajalne kroge na poročene pomanjkljivosti osigurajoč s tem povoljno razvijanje šolstva samega kakor tudi lastne stanovske interese. In to je tudi storilo hrvaško učiteljstvo. „Srednišnji odbor „Saveza hrv. učit. družtava““ poslal je „Saboru“ obširno in dobro pojasnjeno spomenico, da v nji kot glavni zastopnik združenega hrv. učiteljstva izreče svoje mnenje in nasvete na merodajnem mestu.

Napominjana vloga ima 15 delov, od kojih hočemo nekatere v kratkem navesti. (Konec sledi.)

S Krasa, 10. junija 1888. V dan 7. junija t. l. ob 10. uri dopoldne je zborovalo učiteljsko društvo za sežanski okraj v Nabrežini. Zbralo se nas je 22 učiteljev iz domačega okraja in 3 učitelji iz zvananjih okrajev. Počastil nas je sè svojo navzočnostjo tudi naš velecenjeni g. e. kr. okrajni šolski nadzornik ter nas na ta način uvéril, da se zanima za razvoj našega društva in da je rad v družbi, ljubečih ga učiteljev. Gospod predsednik pozdravi navzoče z radostnim „Dobro došli“; našteje v kratkih potezah glavne momente, ki tičejo delovanje našega društva in zadnjih osmih letih; naznani, kako je odbor postopal v zadevi „lex Liechtenstein“; omeni, da je diploma za prvega častnega člana, g. Jana Leg o vže izgotovljena, ter jo vsem navzočim pokaže, da si jo ogledajo; prebere pismo g. Jana Leg-a in pokaže prisotnim fotografijo istega gospoda, ki jo je on našemu društvu poklonil. Zatim prebere pisma, ki tičejo zavezo slovenskega učiteljstva in naznani ukrep odborov gledé pristopa našega društva k imenovani zavezi. Vsi navzoči so predsednikovo poročilo z burnimi „dobro“-klici vsprejeli in izrekli, da odobravajo odborove korake. Posvetovali smo se nadalje o nekotih paragrafi pravil učiteljske zaveze in izrekli željo, da bi se osnovalni odbor oziral na dotične predloge, ko mu jih bo naše društvo prijavilo.

Tajnik je podal navzočim letno poročilo o društvenem delovanju v preteklem letu. Blagajnik je poročal o denarnem stanju našega društva in osvedočili smo se, da se nam ni bati finančne krize; kajti poleg stroškov, ki smo jih imeli, ima naša blagajnica še precej lepo svotico gotovine. Gospod nadzornik nam je nazorno kazal, kako naj ravnamo, če si hočemo napraviti zbirko raznih živali. Pojasnjeval nam je vse lepo umevno gledé škeletov manjših sesalcev; poučeval nas je tudi, kako naj ravnamo z dvoživkami, kačami, žuželkami itd. Mnogo poučnega in zanimivega smo slišali od gosp. nadzornika in vsi navzoči smo se mu zahvalili.

Predsednik spregovori o štiridesetletnici vladanja našega presvetlega cesarja in vabi prisotne, naj bi naše društvo to ugodno priliko porabilo in štiridesetletnico slovesno praznovalo. Koj se je osnoval med zbranimi veseljeni odsek, ki bo sestavil vspered dotične veselice, ki se bo vršila v dan 18. novembra t. l. Sklenilo se je ob enem, da se za čisti dohodek nakupi več zvezkov nove knjižice: „Naš cesar 1848—1888“ in da se taiste razdelé med pridnejšo šolsko mladino sežanskega okraja. Če bi bil pa minus, so zbrani dovolili veseljenemu odseku, da ga iz društvene blagajnice pokrije.

Ko se je imelo preiti k volitvi novega odbora, so zbrani jednoglasno izjavili, da je dosedanji odbor v resnici marljivo deloval in da želé, da bi taisti še nadalje prevzel vodstvo društva. Ustreza je ti želji, je dosedanji odbor zopet prevzel prijetno (?) breme in se sledeče osnoval: Gg. Anton Benigar, predsednik; Matej Kante, njegov namestnik; Ivan Bano, tajnik; Luka Sila, blagajnik; Anton Kosovelj, pevovodja; Jakob Starec in Anton Koršič, odbornika.

Končavši zborovanje, zakliče g. predsednik presvetlemu cesarju trikratni „živio!“, kar se je od vseh navzočih navdušeno ponovilo. J. B.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je šolski občini pri Sv. Andražu v ptuj-skem okraju za zgradbo šole 200 gld.

[25 letnico svojega službovanja] obhajal je 14. t. m. Gospod Anton Hren, nadučitelj pri sv. Janžu na Dravskem polju v krogu bližnjih tovarišev iz ptujskega in mariborskega okraja. — Še mnogaja leta!

[Šolske knjige za ubožne učence v Primorju.] Upravni prebitek c. kr. založbe šolskih knjig na Dunaji za leto 1887 znaša za Primorje 2611 gld., od katerih odpade za Trst in okolico 630 gld., za Goriško in Gradiško 1181 gld. in za Istro 900 gld.

[Pripovedke za mladino.] Marljivi gosp. prof. Fr. Hubad nas je razveselil z II. zvezkom svojih „Pripovedek za mladino“, ki je ravnokar v založbi in tiskarni W. Blanke-ja v Ptujju (s I. zvezkom, kateri je izišel že v 2. natisu), zagledal beli svet. Pripovedke se dobé pri založniku v Ptujju, zvezek po 25 kr. (po pošti 5 kr.) Učitelji sezite po njih.

[S. Gregorčičevih poezij II. zvezek] je ravnokar prišel na svetlo in obsega na 158 straneh 57 prekrasnih pesnij, katere bodo Slovence dokaj razveselile. Upamo da slovensko razumništvo radostno seže po tem zvezku ter divnega našega pesnika spodbudi, da nas v kratkem razveseli s III. zvezkom svojih poezij. Gregorčičevih poezij II. zvezek dobi se jedino le pri Fran Dežman-u, knjigovezu na sv. Petra cesti št. 6 v Ljubljani po 1 gld. nevezan, in po 1 gld. 60 kr. elegantno vezan komad.

[Stritarjevih zbranih spisov] je do sedaj izšlo 49 snopičev. Z 48. snopičem končani so „Pogovori“ in izvršen V. zvezek. 49. snopič (1 snopič VI. zvezka) pa obsega „Razne spise“ in sicer: „Triglaván iz Posavja“. (Odlomek) in „Deveta dežela“. (Odlomek).

[Slovensko pevsko društvo.] Pri letošnjem velikem pevskem zboru pele se bodo sledeče pesni: 1. Dr. Benj. Ipavec: „Na Preširnovem Domu.“ — 2. Anton Foerster: „Pobratimija“ (nov napev.) 3. Dr. Benj. Ipavec: „Danes tukaj jutri tam“ (nov napev.) 4. Anton Nedved: „Nazaj v planinski raj.“ 5. Dr. Gust. Ipavec: a) „Lahko noč“ b) „Pozdrav.“ 6. A. Foerster: Venec Vodnikovih in na njega zloženih pesni. Prve tri točke so moški; zadnje tri mešani zbori. Prva in zadnja pesem se pejeje sè spremljevanjem orkestra.

Pevsko društvo je nedolžno društvo, ki ga lahko vsak učitelj po mogočnosti podpira, ker dobiva vsako leto nove skladbe in pesni. Spretni pevci lahko prevzamejo vodstvo pevcev in pevkinj, kar njim bo gotovo v korist in slavo. — Veliki zbori se vsako leto v drugih krajih prirejajo. — Letos se bode z velikim zborom obhajala 40 letnica Njih Veličanstva našega presvitlega vladarja. Poseben program, dan in kraj bode v kratkem proglašen. — Vstop k društvu se naznanja odboru v Ptuj, kjer se tudi sekirice in pesni dobé.

[Telovadstvo na Švicarskem.] Švicarska telovadna društva štejejo sedaj nad 25.000 društvenikov, mej temi 11.000 telovadcev. Zaveza telovadnih društev je obsezala 1887. leta. 122 društev z 8269 članovi, in sicer 3022 aktivnimi, 2319 pasivnimi, 431 „prostimi“, 2021 častnimi (posamnih društev) in 476 dopisujočimi članovi. Zaveza sama ima 54 častnih članov. — Podporno društvo švicarskih telovadcev je pa šteló v letu 1886/87 166 oddelkov s 3697 članovi ter je prejelo v istej dóbi 109 telovadcev 3344.70 frankov podpore.

[Srčna in previdna učiteljica.] Preteklo zimo je neka učiteljica v Italiji ravno pregledovala v šoli žensko ročno delo jedne svoje učenke, ko neka druga učenka, hotéca pokazati učiteljici tudi svoje delo, zapusti svoj sedež ter pride potoma zarad pomanjkanja prostora preblizo léve (kamina), kder se jej obleka hipoma uname. V šoli nastane strah in obupen krik, a vrla učiteljica vrže deklíco naglo na tla ter poskusi zadušiti plamen goréce obleke; pa brez vspeha. Začne jej trgati obleko z života; tudi zamán. V tem hipu jej šine v

glavo srečna misel: zgrabi deklico, zdirja ž njo na dvorišče ter jo vrže v sneg. — Deklica je bila oteta; opekla se je le malo. Nevarne opeklina pa je dobila na roke vrla in srčna učiteljica.

Vabilo k zborovanju ptujskega učiteljskega društva, dne 5. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v okoliški šoli. — Med drugim se boče pogovarjalo o 6. točki vzporeda letošnje uradne okrajne "konference, zadevajoč prenarredbo slovensko-nemških učnih knjig. Č. g. društveniki naj blagovolijo pogreške sedanjih slovensko-nemških knjig nabirati, ter pri zborovanju o tem nasvete staviti. Pogovarjanje o tej gotovo potrebni prenarredbi je pri zborovanju tem bolj važno, ker se ne bo treba pri uradni konferenci o omenjeni stvari dolgo muditi. K obilnej vdeležbi vabi o d b o r.

Vabilo. Celjsko učiteljsko društvo ima dne 5. julija t. l. ob 11. uri dopoldne v okoliški šoli v Celju svoje mesečno zborovanje. Dnevni red: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Pogovor o I. konferenčni nalogi: „Ali je potrebno predelanje sedanjih slov. nemških slovnice itd.“ 4. Nasveti. K mnogobrojni vdeležbi vabi v l j u d n o o d b o r.

Vabilo k zborovanju ormoškega učit. društva, dne 5. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v šolskem posloju v Središču. Vspored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Predavanje. 3. Nasveti. K obilnej vdeležbi vabi o d b o r.

Vabilo. Šmarijsko-Rogatsko uč. društvo priredi svoje 5. zborovanje, dne 5. julija t. l. o 11. uri v Šmarju s sledečim vspešdom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. O sadjereji, gov. g. Jos. Kotnik. 4. Metodična obravnava v petju pesme „Popotnik“, praktično z učenci g. R. Knaflič. 5. Predlogi. K mnogobrojnej vdeležbi vabi o d b o r.

Spremembe pri učiteljstvu.

Gospod Filip Vogrinec, učitelj pri sv. Martinu na Pohorju, gre za učitelja k Mariji Snežni, gosp. Matija Kavčič, podučitelj pri sv. Vidu (Šmarje) pa za učitelja v Braslovče. — Gosp. Janez Reich, učitelj v Gomilskem, postal je nadučitelj ravno tu. — Gosp. Vinko Vauda, podučitelj pri Kapeli, pride v Ormuž. — Gspđe. Aleksandrina Wruss, podučiteljica v Braslovčah, postala je definitivna na svojem mestu. — Absolvirana gimnazista, gg. Avgust Požegar in Franc Zemljarič, gresta za suplenta, in sicer prvi v Št. II v Slov. gor., drugi pa v Fram, kjer je dobil g. J. Hrastrnik radi bolehnosti daljši odpust. — Gg. Ferdo Velki, učitelj v Čadramu in Janez Zidar, učitelj v Bučah, stopila sta v stalni pokoj, g. Leopold Felicijan, poduč. v Hajdinu pa je umrl. N. v m. p.!

Zahvala. Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je na priprošnjo gospoda prof. Hauptmann-a tukajšni šoli blagodušno darovala lepo število različnih, jako zanimivih knjig za šolsko mladež — in lepi globus, za kar šolsko vodstvo predstojništvu tega društva, kakor tudi g. prof. Hauptmann-u izreka najizkrenejšo zahvalo. — Šolsko vodstvo sv. Duh vrh Luč, dne 5. junija 1888. Karol Kotnik, šolski vodja.

NATEČAJ.

Št. 246.

III.

Mesto učitelja in šolskega voditelja.

Začetkom prihodnjega zimskega tečaja se umešča mesto učitelja in šolskega voditelja v Št. IIju pri Velenju z dohodki po IV. plačilnem razredu.

Redno obložene prošnje z dokazom vsposobnosti za subsidiarično poučevanje v katoliškem verouku naj se predpisanim potom vložijo do 25. junija t. l. pri krajnem šolskem svetu v Št. IIju, pošta Velenje. — Znanje slovenskega jezika je neobhodno potrebno.

O k r. š o l s k i s v e t Š o s t a n j, dne 19. maja 1888.

2-2

Predsednik: **Finetti s. r.**

Izdajatelj in urednik M. Nerat.

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.